

Research Article

The Components of Islamic Social Actions and the Comparison of Identity Styles Based on It

Seyyed Mirsaleh Hosseini Jebeli¹

Najibollah Noori²

Received: 15/10/2022

Accepted: 02/01/2023

Abstract

The current study aims to extract the components of Islamic social action and compare it with identity styles. The method of this research is comparative and exploratory factor analysis and variance analysis have been used. 'What are the components of Islamic social action and its relationship with identity styles, what are the differences between them', are among the questions of this research. Data collection was done using questionnaires of Islamic social actions (based on interpretation of verses and narratives) and identity styles questionnaires. The statistical population of this study is the students of Islamic Seminary and university in Qom, among whom 388 people were selected by available sampling method. The findings suggest that Islamic social actions have four separate components

1. Assistant Professor, Department of Social Studies, al-Mustafa International University (corresponding author), Qom, Iran. Seyyedmirsaleh_Hosseinijebelli@miu.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Psychology, al-Mustafa International University, Qom, Iran. Noori351@gmail.com

* Hosseini Jebeli, S. M. S., & Nouri, N. (1402 AP). The components of Islamic social actions and the comparison of identity styles based on it. *Journal of Islam and Social Studies*, 10(40), pp. 36-68.
DOI: 10.22081/JISS.2023.65058.1964

● © Author (s). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited

(factors) among social activists. Religious normativity, avoiding narcissism in social relations, religion-oriented communication, and ethical boundary-finding were obtained from this structure. This structure of Islamic social action in relation to the triple identity is such that informational and normative identity styles are not significantly different from each other, but each of them is significantly different from the avoidant identity style. That means that, people with informational and normative identity style show higher levels of Islamic social actions and those with avoidant identity style have weak levels of Islamic social action.

Keywords

Components of Social Action, Identity Styles, Social Action, Islamic Action.

مقاله پژوهشی

مؤلفه‌های کنش‌های اجتماعی اسلامی و مقایسه سبک‌های هویت براساس آن

سید میرصالح حسینی جبلی^۱ نجیب‌اله نوری^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۷/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۱۲

©Author(s).

چکیده

هدف پژوهش حاضر استخراج مؤلفه‌های کنش اجتماعی اسلامی و مقایسه آن با سبک‌های هویت است. روش این پژوهش مقایسه‌ای و از نوع تحلیل عامل اکتشافی و تحلیل واریانس است. اینکه کنش اجتماعی اسلامی از چه مؤلفه‌هایی تشکیل شده و ارتباط آن با سبک‌های هویت، چه تفاوت‌هایی در مقایسه با هم دارند؟ از پرسش‌های این پژوهش است. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از پرسش‌نامه کنش‌های اجتماعی اسلامی (بر اساس برداشت تفسیری از آیات و روایات) و نیز بر پایه پرسش‌نامه سبک‌های هویت انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش طلاب و دانشجویان شهر قم است که از میان آنها ۳۸۸ نفر به شیوه نمونه‌گیری در دسترس، انتخاب گردیدند. یافته‌ها نشان می‌دهد که کنش‌های اجتماعی اسلامی دارای چهار مؤلفه (عامل) مجزا در بین کنشگران اجتماعی است. هنجارمندی دینی، خودشیفته‌گری در روابط اجتماعی، ارتباط‌جویی دین‌محور و مرزبایی اخلاق‌مدار، از این سازه به

۱. استادیار گروه مطالعات اجتماعی جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران (نویسنده مسئول).

Seyyedmirsaleh_Hosseinijebelli@miu.ac.ir

Noori351@gmail.com

۲. استادیار گروه روانشناسی جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران.

* حسینی جبلی، سید میرصالح؛ نوری، نجیب‌اله. (۱۴۰۲). مؤلفه‌های کنش‌های اجتماعی اسلامی و مقایسه سبک‌های هویت براساس آن. فصلنامه علمی - پژوهشی اسلام و مطالعات اجتماعی، ۱۰ (۴۰)، صص ۳۶-۶۸.

DOI: 10.22081/JISS.2023.65058.1964

دست آمد. این سازه از کنش اجتماعی اسلامی در ارتباط با هویت سه گانه چنین است که سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجاری تفاوت معناداری با یکدیگر ندارند، اما هر کدام از آنها با سبک هویت اجتنابی تفاوت معناداری دارند؛ یعنی افراد با سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری، سطوح بالاتری از کنش‌های اجتماعی اسلامی را از خود نشان می‌دهند و دارندگان سبک هویت اجتنابی درجات ضعیفی از کنش اجتماعی اسلامی را دارا می‌باشند.

کلیدواژه‌ها

مؤلفه‌های کنش اجتماعی، سبک‌های هویت، کنش اجتماعی، کنش اسلامی.

مقدمه

در صورتی که کنش‌های اجتماعی در جامعه دچار اختلال شود، رفتارهای ناهمنا و خشونت‌بار، در بین کنشگران اجتماعی افزایش می‌یابد. پارسونز معتقد است که رفتارهای انحرافی، در بستر کنش متقابل اجتماعی رشد می‌یابد (Kendall, 2000, p. 159). مفهوم کنش عبارت است از: هرگونه فعالیتی که بر اساس گرایش‌های فکری فرد و اهداف او عمل می‌کند (استونز، ۱۳۸۳، ص ۱۵۴). ماکس وبر عقیده دارد، کنش در صورتی اجتماعی است که فرد یا افرادی که رفتار می‌کنند برای آن معنای ذهنی قائل هستند و رفتار دیگران را مد نظر قرار می‌دهند و در جریان خود از آن متأثر می‌شوند و گاهی اوقات از روی اعتقاد آگاهانه به ارزش‌های مطلق شکل می‌گیرد (وبر، ۱۳۸۵، ص ۷۲). اما از نظر دورکیم کنش اجتماعی شامل چگونگی عمل، تفکر و احساس است که خارج از فرد می‌باشند (دورکیم، ۱۳۷۳، ص ۶۷) و دارای اجبار و الزام هستند و خود را بر فرد تحمیل می‌کنند (دورکیم، ۱۳۷۳، ص ۷۷).

پارسونز کنش را بر حسب چهار عنصر سازنده مشخص می‌کند: ۱) وجود کنشگر؛ ۲) هدف یا وضعیتی آتی که کنشگر درباره آن جهت‌گیری می‌کند؛ ۳) این کنش در موقعیتی انجام می‌گیرد که برخی از عناصر را کنشگر نمی‌تواند تحت نظارت داشته باشد و برخی دیگر را می‌تواند نظارت داشته باشد؛ ۴) ارزش‌ها و هنجارها دارای نقش اساسی در جهت تعیین‌گزینه‌ش وسایل دستیابی به هدف‌ها هستند (ریترز، ۱۳۸۱، ص ۵۲۹).

افزون بر این پارسونز عناصر نظام تعمیم یافته کنش را تحت تأثیر چهار عامل می‌داند: الف) کنش عقلانی که در بردارنده، ارزش‌های عقلانی، احساسات عاطفی و سنتی است؛ ب) سنخ‌های اقتدار سنتی، احساسی، کاریزمایی و قانونی؛ ج) نقش عناصر ارزش‌های مذهبی و فرهنگی؛ د) سرانجام پذیرش این امر که نگرش‌های ارزشی بر حسب هنجارهای سلیقه‌ای، یا حتی اخلاقیات، به صورت‌های گوناگون جلوه می‌کنند (همیلتون، ۱۳۷۹، ص ۹۳).

نتیجه اینکه جامعه‌شناسان کنش اجتماعی را شامل تفکرات ذهنی، احساسات، عواطف، هنجارها، اخلاق، دین، فرهنگ، ارزش‌ها، عمل، رفتار، الزام و اجبار کنشگران تلقی می‌نمایند.

منظور از کنش اجتماعی اسلامی در این پژوهش چنین است که رفتار افراد، دارای معنای ذهنی است که می‌توان از عمل، تفکر و احساسی باشد که از دین اسلام گرفته شده است و این معنی در فعالیت‌های کنشی، خارج از فرد و در تعامل با دیگران بروز می‌کند. برخی از این کنش‌های اجتماعی اسلامی، از موارد کنش‌های مثبت و الزام‌آور است و برخی کنش منفی شمرده می‌شود که باید بر آن نظارت کرد. از منظر دیگر برخی از کنش‌ها مثل سوءظن، کار ذهن است که در تعریف جامعه‌شناسان از آن تعبیر به کنش ذهنی و عقلانی شد و برخی مثل تعاون، رفتاری عملی است که در تعاریف کنش به آن اشاره گردید. اما برخی از کنش‌های مثبت در آیات و روایات که در دامنه معنای هویت می‌توان به آنها اشاره کرد، عبارتند از:

۱. تعاون «وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ»؛ و (همواره) در راه نیکی و پرهیزگاری با هم تعاون کنید! و (هرگز) در راه گناه و تعدی همکاری ننمایید! (مائده، ۲).

۲. وفای به عهد، «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ»؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! به پیمان‌ها (و قراردادها) وفا کنید! (مائده، ۱).

۳. مشورت، «وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ»؛ پس به [برکت] رحمت الهی، با آنان نرمخو [و پُرمهر] شدی، و در کار[ها] با آنان مشورت کن، و چون تصمیم گرفتی بر خدا توکل کن (آل عمران، ۱۵۹).

۴. رفتار عقلایی انسانی امام علی علیه السلام می‌فرماید: «عقل دو نوع است: عقل طبیعی و عقل تجربی. هر دو مایه سود است و تنها کسی مورد اطمینان است که هم عقل داشته باشد و هم دین و آنکه از عقل و جوان‌مردی بی‌بهره باشد، بیشترین کارش گناه است» (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۷۸، ص ۶).

و نیز برخی از کنش‌های اجتماعی اسلامی منفی که در راستای سبک‌های سه‌گانه هویت قرار دارد، عبارتند از:

۱. سوءظن، امام علی علیه السلام می‌فرماید: «بدگمانی، کارها را تباه می‌کند و باعث روی آوردن به انواع بدی‌ها می‌شود» (راشدی، ۱۳۸۹، ص ۲۷۰۹). قرآن کریم نیز سوء

- ظن را از گناهان می‌شمارد و می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ»؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید، زیرا بعضی از گمان‌ها گناه است (حجرات، ۱۲)؛
۲. افشای بدی، امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «پوشیده نگه داشتن اسرار ما جهاد در راه خداست» (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۷۵، ص ۷۰).
۳. دروغ، «إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ»؛ تنها کسانی دروغ می‌بندند که به آیات خدا ایمان ندارند (نحل، ۱۰۵).
۴. تملق، «الَّذِينَ هُمْ يَرَاءُونَ»؛ پس وای بر ... همان کسانی که ریا می‌کنند، دیگران را از وسایل ضروری زندگی منع می‌نمایند! (ماعون، ۶).
۵. انتقام‌جویی، «يُعْتَلُّ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ»؛ اطاعت مکن ... کسی که کینه توز و پرخور و خشن و بدنام است! (قلم، ۱۳).
۶. فحاشی، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «ان الله حرم العجنه على كل فحاش بذي خداوند بهشت را بر هر فحاش بد زبان بی‌شرمی که باکی ندارد چه گوید و چه شنود، حرام کرده است» (الکلبینی، ۱۴۰۱ق، ج ۲، ص ۳۲۳).
۷. تظاهر، امام علی علیه السلام در عهدنامه خود به مالک اشتر می‌فرماید: «فان الرجال يتعترضون لفراسات الولاية بتصنعهم و حسن خدمتهم و ليس وراء ذلك من النصيحة و الامانة شيء» (نهج البلاغه، نامه ۵۳) مردم برای جلب نظر والیان به آراستن ظاهر می‌پردازند و خوش خدمتی را پیشه می‌سازند. اما در پس آن، نه خیرخواهی است و نه از امانت نشانی است.
۸. تندخویی، «وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ»؛ و اگر تندخو و سخت‌دل بودی به طور یقین از پیرامون تو پراکنده می‌شدند (آل عمران، ۱۵۹). موارد مذکور بخشی از کنش‌های اجتماعی اسلامی است که بر اساس آن، مسلمانان در معاشرت با یکدیگر از آن استفاده می‌نمایند.
- مقصود از هویت عبارت است از یک مفهوم سازمان‌یافته از خود که از ارزش‌ها، باورها و اهدافی که فرد به آنها پایبند است تشکیل شده است و کارکرد آن ایجاد تعادل

میان خود و دیگران است (اریکسون^۱، ۱۹۶۴، به نقل از: هاشمی و جوکار، ۱۳۸۹، صص ۵۹-۷۴). هویت همان پاسخ‌های آشکار یک فرد به آشناکردن دیگران به اینکه او چه کسی است، خواهد بود (Vignoles; Schwartz; & Luyckx, 2011, pp. 1-17).

از مشخصه‌های اصلی هویت، انتخاب ارزش‌ها، باورها و هدف‌های زندگی است (بخشایش و رضایی‌مقدم، ۱۳۹۰، صص ۱۳۲-۱۱۷). کسب هویت امن، باعث می‌شود افراد به جستجوی روابط صمیمی و محبت‌آمیز بپردازند و در برقراری روابط با دیگران بهتر عمل کنند (اریکسون ۱۹۸۲، به نقل از دانشورپور و همکاران، ۱۳۸۶، صص ۳۹۳-۴۰۴). برک^۲ معتقد است، صمیمیت بالیده و حقیقی را تنها پس از تثبیت حس معقولانه هویت، می‌توان میسر دانست؛ زیرا یکی از شروط رابطه نزدیک بین دو نفر این است که باید نخست هویت هر یک شکل گیرد و پس از تثبیت احساس هویت و احساس تعهد به ارزش‌ها و اهداف، افراد برای تعهدات اجتماعی در بین خودشان، آماده شوند (برک، ۱۳۹۳، ص ۱۷۱).

در مجموع می‌توان گفت: شناسایی یک فرد در قبال پاسخ به اینکه شما چه کسی هستید، نشان از هویت اوست. به عبارت دیگر، هویت مفهوم سازمان‌یافته‌ای از خود است که از ارزش‌ها، باورها و اهدافی که فرد به آنها پایبند است، تشکیل شده و این هویت در کنش با دیگران دارای نوسان است و می‌تواند تحت تأثیر کنش‌های ارتباطی قرار گیرد و ارزش‌ها و هنجارهای دیگران بر او تحمیل شود.

در این پژوهش به بررسی این موضوع می‌پردازیم که کنش‌های اجتماعی اسلامی تحت تأثیر کدام نوع از سه سبک هویت هنجاری، اطلاعاتی و اجتنابی قرار می‌گیرد. پاسخ احتمالی که به صورت فرضیه بیان می‌شود، عبارتند از: افراد دارای هویت هنجاری و اطلاعاتی، در مقایسه با کسانی که از سبک اجتنابی برخوردار می‌باشند، دارای کنش اجتماعی اسلامی بهتری مبتنی بر شاخص‌های مذهبی خواهند بود.

1. Erikson, E. H.

2. Berk, L.

۱. چارچوب نظری پژوهش

برزونسکی سه نوع «سبک هویت» را مطرح می‌کند (Berzonsky, 1990, pp. 155-186)؛ (Berzonsky, 1994 pp. 453-460) و (Berzonsky, 2004, pp. 213-220) که عبارتند از: «سبک اطلاعاتی»،^۱ «سبک هنجاری»،^۲ «سبک مغشوش یا اجتنابی».^۳ وی معتقد است افراد دسته اول، همواره در جستجو و ارزیابی اطلاعات مربوط به خود هستند؛ دسته دوم با افراد مهم زندگی‌شان هم‌نوایی می‌کنند، در مقابل تهدیدات بالقوه از پاسخ‌های قبلی استفاده می‌کنند و به تحریف شناختی دست می‌زنند و در حفظ موجودیت قبلی خود می‌کوشند؛ افراد دسته سوم بر اساس تقاضاهای موقعیت واکنش نشان می‌دهند (امیدیان، ۱۳۸۸، ص ۳۵).

شواهد تجربی نشان می‌دهد که سبک هویت اطلاعاتی با سلامت روانی (Nurmi, 1997, pp. 555-570)؛ (Berzonsky, 1990, pp.155-186)؛ (Berzonsky, 2002, pp. 303-315) و (Berzonsky, 2003, pp. 131-142)، رضایت زناشویی (معارف و همکاران، ۱۳۹۳، صص ۳۶۵-۳۸۰)؛ و تعهد (حیدری و دیگران، ۱۳۹۴، صص ۷۳-۸۶) رابطه مثبت و معناداری دارد.

افزون بر نظریه‌های مذکور، چارلز کولی (۱۹۶۴) اصطلاح «خود آینه‌سان» را برای نشان دادن این معنا که ما رفتار خود را در آینه جامعه می‌بینیم، به کار گرفته است. ما خود را از چشم دیگران و از طرفی که دیگران به ما واکنش نشان می‌دهند، می‌شناسیم (کریمیان و دیگران، ۱۳۹۴، ص ۴۶) در نظریه تعامل نمادین، مفهوم خود یا نفس، در حقیقت همان مفهومی است که ما از خود داریم. یعنی اینکه ما چه کسی و چگونه هستیم. این مفهوم از تعامل‌های ما با دیگران به وجود می‌آید. بازخوردهایی که ما از مردم درباره خودمان می‌گیریم، به ما می‌فهماند که چه کسی هستیم (کریمیان و دیگران، ۱۳۹۴، ص ۴۷).

افزون بر این محققان بر این باورند که دو نوع هم‌نوایی متفاوت وجود دارد که به عنوان نفوذ اطلاعاتی و نفوذ هنجاری مطرح می‌شود؛ زمانی که مردم فکر می‌کنند نظر جمع

1. informational style
2. Formative style
3. diffuse-avoidant style

درست است و به نظر خود آنها ترجیح دارد، گفته می‌شود هم‌نوایی اطلاعاتی صورت گرفته است؛ اما اگر شخصی به این دلیل با جمع هم‌نوایی کند که از پیامدهای منفی مخالف به نظر آمدن وحشت دارد، هم‌نوایی هنجاری رخ می‌دهد؛ یعنی درحقیقت چنین شخصی به درست بودن نظر خود و نادرست بودن نظر جمع اطمینان دارد؛ اما به عمد با جمع هم‌رنگی ندارد تا تصور منفی از خود در نزد دیگران ایجاد نکند (کریمان و دیگران، ۱۳۹۴، ص ۹۴).

کسب هویت امن نیز افراد را به جستجوی روابط صمیمی و محبت‌آمیز با دیگران بر می‌انگیزاند و باعث می‌شود این افراد در برقراری روابط با دیگر کنشگران اجتماعی، بهتر عمل کنند (دانشورپور و همکاران، ۱۳۸۶، صص ۳۹۳-۴۰۴). روابط صمیمی، تنها پس از تثبیت هویت، میسر خواهد شد؛ نخست باید هویت هر یک از کنشگران شکل گیرد، سپس افراد برای تعهدات میان فردی و روابط پایدار درباره ارزش‌ها و اهداف آماده شوند (برک، ۱۳۹۳، ص ۱۷۱). هویت یافتگی باعث می‌شود که افراد روابط پایداری با همسالان خود برقرار سازند (Berzonsky, 2005, pp. 235-247).

افزون بر این سبک هویت اطلاعاتی با هویت شکل‌یافته ارتباط دارد و افراد دارای هویت شکل‌یافته (موفق) در مسائل زندگی، گزینه‌های مختلف را در نظر گرفته و با توجه به شرایط خود تصمیم می‌گیرند. از عملکرد شناختی خوبی برخوردارند و وابستگی کمتری به عقاید دیگران برای تصمیم، نشان می‌دهند (Marcia, 1980, pp. 159-187). رویکرد اطلاعاتی، به مقابله موفقیت‌آمیز با استرس و اضطراب، روش مقابله مسئله‌مدار و گشودگی، رابطه مثبت، و با جهت‌دهی به واسطه دیگران، اثرات اضطراب، تفکر آرزومندانه و فاصله‌گیری عاطفی، رابطه منفی دارد (Nurmi, Kinney, Tammi, 1997, pp. 555-570) و (Berzonsky, 1990, pp. 155-186) و (Berzonsky, 2002, pp. 303-315) و (Berzonsky, 2003, pp. 131-142) و این‌گویای آن است که رفتار فرد با دیگران در استفاده از این سبک بدون اضطراب خواهد بود.

کسانی که دارای سبک هنجاری هستند، ارزش‌ها، اهداف و تجویزهای دیگران را درونی‌سازی می‌کنند (Berzonsky, 2011, pp. 267-283). افراد دارای این سبک هویت، به

شیوه جزمی و هنجاری عمل می‌کنند، همواره با تجارب و انتظارات افراد مهم زندگی‌شان هم‌نوایی کرده، به درون‌سازی ارزش‌های گروه‌های مرجع (مانند یک مکتب مذهبی خاص) تمایل دارند (Berzonsky, 2002, pp. 303-315).

نتایج پژوهش‌های گوناگون درباره ارتباط مثبت سبک هویت هنجاری با مؤلفه‌های بهزیستی روانی مانند عزت نفس، امیدواری، خوش‌بینی، کارآمدی، هدف‌محوری و خودارزشی (محسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸، صص ۷۳-۹۰). دلیل دیگری بر قطعیت این موضوع است. علاوه بر این، این سبک با پایگاه هویت زودرس در نظریه «مارسیا» مرتبط است، افراد دارای هویت زودرس افرادی هستند که روش شناختی متعصبانه و انعطاف‌ناپذیر دارند، در نتیجه ارزش‌ها و عقاید والدین و دیگران را بدون اینکه ارزیابی کنند، درونی می‌کنند، در مسایل زندگی مانند شغل، مذهب، سیاست و دیگر مسائل توسط دیگران هدایت می‌شوند، جهت‌یابی آنها بیرونی است و نه درونی، بیشتر نقشی را که از سوی اشخاص قدرت‌مند یا دوستان با نفوذ، برای او تجویز می‌شود، قبول می‌کند (شهرآرای، ۱۳۸۴، ص ۱۷۶) و این افراد معمولاً شادترند (Kroger, 1996, pp. 203-222).

افرادی که سبک سردرگم (اجتنابی) دارند، از پایین‌ترین و سطحی‌ترین روش هویت‌یابی برخوردارند. این افراد تعهدات و استانداردهای ضعیفی دارند (Berzonsky, 2011, pp. 267-283). از پذیرش مسئولیت اجتناب می‌کنند، از مواجهه و کنار آمدن با تعارضات و تصمیمات شخصی اظهار بی‌میلی می‌کنند و رفتارشان بر اساس تقاضاها و پاسخ‌های موقعیتی جهت داده می‌شود، روش مقابله این افراد، شیوه متمرکز بر هیجان است و از راهبردهای ناکارآمد شناختی و تصمیم‌گیری و خودآگاهی پایین برخوردارند (Berzonsky. & Kuk, 2000, pp. 81-98).

تحقیقاتی که رابطه این سبک را با سلامت روان بررسی کرده‌اند، نشان می‌دهند که جهت‌گیری سردرگم با کیفیت روابط همسالان، پیشرفت تحصیلی و عزت نفس رابطه منفی و با اثرات ناتوان‌کننده اضطراب، فاصله‌گیری عاطفی، جهت‌دهی توسط دیگران، راهبردهای تصمیم‌گیری غیر انطباقی، مشکلات سوء مصرف مواد و الکل، روان رنجور خوئی، افسردگی و اختلالات خوردن و سلوک، رابطه مثبت

نشان می‌دهد (Nurmi, Kinney, 1997, pp. 555-570 Tammi)؛ (Berzonsky, 1990, pp. 155-186) و (pp Berzonsky, 2002, pp. 303-315) و (Berzonsky, 2003, pp. 131-142). جهت‌گیری اجتنابی با اضطراب و افسردگی رابطه مثبت (غضنفری، ۱۳۸۳، صص ۸۱-۹۶) و با بهزیستی روان‌شناختی رابطه منفی داشته است (Vleioras & Bosma, 2005, pp. 397-409) این افراد فاقد تعهدند و در زندگی هدف مشخصی ندارند (شکری و همکاران، ۱۳۸۶، صص ۳۳-۴۶).

از مجموع گفتارهای مطرح‌شده، به این نتیجه می‌رسیم که کنش اجتماعی از نگاه دور‌کیم، پارسونز و وبر در بردارنده، ارزش‌های ذهنی، عقلانی، تفکر، احساسات عاطفی و سنتی، کاریزمایی و قانونی، ارزش‌های مذهبی و فرهنگی و هنجارهای سلیقه‌ای، یا اخلاقیات و عمل الزام‌آور وجود دارد. این کنش‌های اجتماعی در مصادیق دینی به صورت کنش‌های مثبت و منفی کنشگران نمودار می‌شود که شامل تعاون، مشورت، تعهد، سوء ظن، افشای سرّ، دروغ، تملق، انتقام جویی، فحاشی، تظاهر و تندخویی است؛ از این رو این مصادیق در تعامل با هویت‌بخشی، می‌تواند سهم مهمی، در فرایند ایجاد هویت مطمئن، داشته باشد. برای مثال با کمک کردن به تبیین مسایل اجتماعی، با ایجاد حس تعلق، و با فراهم آوردن فرصتی نهادینه برای افراد، می‌توان، نوعی از جهان‌بینی (وفاداری) دینی را در فرد تقویت کند (اسپیلکا و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۱۹۷). افزون بر این رفتار افراد در فرایند کنش‌های اجتماعی، در آئینه جامعه دیده می‌شود و می‌تواند کنشگر را به سمت انتخاب سبک هویت هنجارمندانه سوق دهد و او را با رفتارهای اسلامی مسلط در جامعه، هم‌نوا سازد.

چارچوب نظری که از تلفیق دیدگاه‌های مختلف، و نیز با نگاه دینی معطوف به کنش‌های اسلامی و در ارتباط با هویت، می‌تواند در این پژوهش به کار گرفته شود، از یک سوی به کارگیری، نظریه‌های «پارسونز»، «دورکیم» و «کولی» است و از سوی دیگر با نظریه سبک‌های هویت «برزونسکی» دارای ارتباط است. بر اساس این چارچوب کنش‌های اجتماعی اسلامی جامعه مورد نظر بررسی شده و بر اساس مصادیق کنشی در آیات و روایات به تحلیل گذاشته شد.

بنابراین پژوهش حاضر درصدد است با استفاده از این چارچوب، انواع سبک‌های هویت را بر اساس نمونه انتخابی در شهر قم بر اساس کنش اجتماعی اسلامی مقایسه کند و به این پرسش‌ها پاسخ دهد که کنش اجتماعی اسلامی از چه مؤلفه‌هایی تشکیل شده است؟ و نیز سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری و اجتنابی به لحاظ کنش اجتماعی اسلامی، چه تفاوت‌هایی در مقایسه با هم دارند؟

۲. روش‌شناسی

در این پژوهش، منطق انتخاب کنش‌های اجتماعی اسلامی که از آیات و روایات استخراج شد، به این صورت بوده است که با توجه به معنای کنش که در بردارنده برخی از رفتارهای عقلانی، فرهنگی، احساسی و... است، به برخی از مهم‌ترین مصادیق قرآنی روایی آنکه در جامعه، مستعد آسیب‌هایی در ارتباط با هویت است، به صورت نمونه انتخاب شد. تلقی اسلامی داشتن در مورد آن، بدین دلیل است که اولاً در بین طلاب و دانشجویان شهر قم نمونه‌گیری انجام شد و نیز با استفاده از آیات و روایات در ارتباط با نزدیکی معنایی با مفهوم هویت انتخاب گردید و زمانی که به مرحله آزمون رسید، در چهار مؤلفه نهایی دسته‌بندی گردید.

روش مورد استفاده، مقایسه‌ای، از نوع تحلیل عامل اکتشافی و تحلیل واریانس یک راه است. جامعه آماری این پژوهش را طلاب (تمام سطوح) مرد و زن حوزه علمیه قم و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی (تمام مقاطع تحصیلی) شهر قم که در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل می‌دهد. نمونه مورد مطالعه نیز شامل ۳۸۸ نفر می‌باشد که از این میان ۲۳۲ نفر دانشجو و ۱۵۵ نفر طلبه و تعداد ۱۳۳ نفر مرد و ۲۵۵ نفر زن بودند. نمونه مورد پژوهش با روش نمونه‌گیری در دسترس، انتخاب شده‌اند؛ به این صورت که با مراجعه به محل برگزاری دروس حوزوی و نیز دانشگاه آزاد اسلامی پس از احراز رضایت جهت شرکت در آزمون و ارائه توضیحات لازم نمونه‌گیری شد.

در این پژوهش از پرسش‌نامه کنش اجتماعی اسلامی و نیز پرسش‌نامه سبک‌های

هویت، به عنوان ابزار پژوهش استفاده گردیده است که عبارتند از:

الف) پرسش نامه کنش اجتماعی اسلامی

این پرسش نامه متشکل از ۱۶ گویه است که از پرسش نامه جان بزرگی (۱۳۸۸) استخراج گردید و با تغییراتی روایی و پایایی آن مورد ارزیابی قرار گرفت. البته در پرسش نامه جان بزرگی عاملی به نام کنش اجتماعی اسلامی وجود ندارد و نکته متفاوت در این پژوهش همین موضوع است که از پرسش های جان بزرگی استفاده شد و برای گویه های مورد نظر در آموزه های دینی به کار گرفته شد و چهار مؤلفه (عامل) به دست آمد که به آن خواهیم پرداخت.

برای روایی پرسش نامه نیز با روش پرسش از نخبگان و متخصصین، به اعتبارسنجی جداگانه ای برای این پژوهش پرداخته شد، که به آن اشاره گردید. پایایی آن نیز با استفاده از آلفای کرونباخ، ۰/۷۳ به دست آمد. روایی سازه با استفاده از تحلیل واریانس اکتشافی ارزیابی شد و در نهایت روایی محتوایی این پرسش نامه از طریق CVI, CVR نیز مورد بررسی قرار گرفت.

نسبت روایی محتوایی یا Content Validity Ratio; CVR یک روش ارزیابی روایی است که لاوشه^۱ طراحی کرده است. جهت محاسبه این نسبت از نظرات کارشناسان متخصص در زمینه محتوای آزمون مورد نظر استفاده می شود تا هر یک از سؤالات را بر اساس طیف سه بخشی لیکرت، طبقه بندی کنند: گویه ضروری، نسبتاً ضروری و گویه غیر ضروری. سپس با استفاده از رابطه زیر می توان CVR را محاسبه کرد:

$$CVR = \frac{ne - N/2}{N/2}$$

$N =$ تعداد کل متخصصین و $Ne =$ تعداد متخصصینی است که گزینه ضروری را انتخاب کرده اند. بر اساس تعداد خبرگانی که پرسش ها را ارزیابی کرده اند، دست کم مقدار CVR قابل قبول بر اساس جدول ذیل تعیین می شود.

1. Lawshe

جدول شماره ۱ مقادیر قابل قبول cvr

مقدار cvr	تعداد خبرگان	مقدار cvr	تعداد خبرگان	مقدار cvr	تعداد خبرگان
۰/۴۹	۱۵	۰/۵۹	۱۱	۰/۹۹	۷
۰/۴۲	۲۰	۰/۵۶	۱۲	۰/۷۵	۸

در این پژوهش از ۱۱ کارشناس خبره پرسش شد که مقدار cvr به دست آمده در پرسش از ۰/۶۴ به بالا است که گویای روایی بالاتر از ۰/۵۹ است.

شاخص روایی محتوایی Content Validity Index یا (CVI) نیز برای ارزیابی روایی پرسش نامه استفاده می‌شود. این شاخص CVI به واسطه والتز و باسل^۱ ارائه شده است. برای محاسبه CVI از خبرگان خواسته می‌شود میزان مرتبط بودن هر گویه را با طیف چهار قسمتی زیر مشخص کنند: غیر مرتبط، نیاز به بازبینی، نسبتاً مرتبط، کاملاً مرتبط. پس از کد گذاری طیف‌ها، تعداد خبرگانی که کد ۳ و ۴ را انتخاب کرده‌اند، اگر بر تعداد کل خبرگان تقسیم کنید، در صورتی که مقدار حاصل از ۰/۷ کوچک‌تر بود، گویه رد می‌شود. اگر بین ۰/۷ تا ۰/۷۹ بود، باید بازبینی انجام شود و اگر از ۰/۷۹ بزرگ‌تر بود، قابل قبول است. در پژوهش حاضر همان‌گونه که در جدول شماره ۳ پایین قابل مشاهده است، cvr به دست آمده، بالای ۰/۸۲ است که نشان مرتبط بودن می‌باشد که مورد قبول است.

درباره کنش اجتماعی مبتنی بر اسلام، ابتدا بر اساس آموزه‌های دینی مورد نظر، گویه‌هایی برای کنش اجتماعی اسلامی در نظر گرفته شد، سپس جهت بررسی اعتبار آن با استفاده از «روایی سنجی خبرگانی» از ۱۱ متخصص نظرخواهی گردید و نتایج cvr و cvr آن به قرار ذیل تحلیل گردید. البته به دلیل اختصار از ذکر جدول پرسش‌ها خوداری می‌گردد و تنها به نتایج آن اشاره می‌شود.

1. Waltz & Bausell

نتایج به دست آمده «شاخص روایی محتوایی» و «نسبت روایی محتوایی» برای پرسش‌های پرسش‌نامه کنش اجتماعی اسلامی.

جدول شماره ۲

نسبت روایی محتوایی (CVR)	شاخص روایی محتوایی (CVI)	تعداد داور	پرسش‌ها
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۱
۸۲/۰	۹۱/۰	۱۱	۲
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۳
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱	۴
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۵
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱	۶
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۷
۸۲/۰	۱۰۰/۰	۱۱	۸
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱	۹
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۱۰
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱	۱۱
۸۲/۰	۹۱/۰	۱۱	۱۲
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۱۳
۸۲/۰	۱۰۰/۰	۱۱	۱۴
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۱۵
۱۰۰/۰	۹۱/۰	۱۱	۱۶

تفسیر جدول شماره ۲:

همان‌گونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، روایی محتوایی «پرسش‌نامه

کنش اجتماعی اسلامی «با استفاده از نظرات متخصصان بررسی شد. در این بررسی پرسش‌های پرسش‌نامه در قالب یک فرم با گزینه‌های لیکرت تنظیم شد. در این گزینه‌ها میزان ارتباط هر پرسش با سازه کنش اجتماعی اسلامی به صورت چهار گزینه «کاملاً مرتبط»، «نسبتاً مرتبط»، «نیاز به بازبینی» و «غیر مرتبط» و همچنین ضرورت هر پرسش برای ارزیابی کنش اجتماعی اسلامی در قالب سه گزینه «ضروری»، «مفید و غیر ضروری» و «غیر ضروری» تنظیم شد. سپس در اختیار ۱۱ نفر از علمای دین که تخصص دانشگاهی در رشته‌های علوم انسانی داشتند، قرار گرفت.

نتایج با استفاده از فرمول «شاخص روایی محتوایی» تحلیل شد. در این فرمول تعداد متخصصانی که گزینه «اول» و «دوم» را انتخاب کرده‌اند بر تعداد کل متخصصان تقسیم می‌گردد (والتر و باسل، ۱۹۸۱م). بر اساس جدول لاوشه اگر میزان «شاخص روایی محتوایی» و «نسبت روایی محتوایی» در هر پرسش بالاتر از $\frac{62}{100}$ باشد مورد قبول است (Waltz CF, Bausell RB, 1981, p. 34). در بررسی‌های اعتبار سنجی این پرسش‌نامه از حداقل $\frac{0.91}{100}$ شروع و تا $\frac{0.100}{100}$ ارتباط قابل مشاهده است که گویای اعتبار بالا در ارزیابی پرسش‌ها از کنش‌های اجتماعی اسلامی است. درباره ضرورت نیز از $\frac{0.82}{100}$ نیز شروع و تا $\frac{0.100}{100}$ مشاهده می‌شود که با توجه به فرمول لازم است تعداد خبرگانی که کد ۳ و ۴ را انتخاب کرده‌اند را بر تعداد کل خبرگان تقسیم کنید. اگر مقدار حاصل از $\frac{7}{10}$ کوچک‌تر بود، گویه رد می‌شود؛ اگر بین $\frac{7}{10}$ تا $\frac{0.79}{100}$ بود، باید بازبینی انجام شود و اگر از $\frac{0.79}{100}$ بزرگ‌تر بود، قابل قبول است. همان‌گونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود نسبت روایی (CVI) از $\frac{0.82}{100}$ شروع می‌شود و گویای ضرورت و نسبت روایی پرسش‌نامه است.

ب) پرسش‌نامه سبک‌های هویت

ابزار دوم مورد استفاده در این پژوهش، پرسش‌نامه مربوط به سبک‌های هویت (ISI)^۱ است. پرسش‌نامه سبک هویت به منظور ارزیابی جهت‌گیری هویت افراد توسط برزونسکی

1. Identity Styles Inventory, 6th Grade Reading Scales (ISI, 6G)

در سال ۱۹۸۹ ساخته و در سال ۱۹۹۲ مورد تجدید نظر قرار گرفت. این پرسش‌نامه دارای ۴۰ پرسش است که ۱۱ پرسش آن مربوط به مقیاس اطلاعاتی، ۹ پرسش آن مربوط به مقیاس هنجاری و ۱۰ پرسش آن مربوط به مقیاس اجتنابی است و ۱۰ پرسش دیگر مربوط به تعهد هویت است که یک سبک هویت مجزا محسوب نمی‌شود. البته جهت رعایت اختصار از ذکر جدول نشانه‌های سبک هویت خوداری می‌گردد و به منابع آن مراجعه نمایید (وایت و همکارانش ۱۹۹۸، به نقل از غضنفری، ۱۳۸۳، صص ۸۱-۹۶).

۲-۱. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پژوهش حاضر نیز از این مقیاس استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از روش آماری ضرایب همبستگی برای تعیین رابطه بین کنش‌های اسلامی و سبک‌های هویت، استفاده گردید. و با استفاده از آزمون‌های آماری کیسرمایر الکین (KMO)، آزمون کرویت بارتلت، تحلیل عامل اکتشافی، آزمون کولموگروف - اسمی‌رنوف، تحلیل واریانس یکراهه (ANOVA) و آزمون تعقیبی بونفرونی تجزیه و تحلیل گردید.

۳. یافته‌های پژوهش

به منظور مقایسه سبک‌های هویت بر اساس کنش اجتماعی اسلامی، نخست ضرورت دارد که کنش‌های اجتماعی به عنوان یک سازه مستقل معرفی شود. بدین منظور گویه‌های آن از طریق فرمول تحلیل عاملی بررسی شد. یکی از مفروضه‌های اجرای فرمول تحلیل عاملی آن است که نمونه‌برداری گویه‌ها کفایت لازم را داشته باشد؛ به بیان دیگر یکی از شرایط اجرای تحلیل عاملی آن است که «همبستگی جزئی» بین آیتم‌ها بالا نباشد. برای ارزیابی این شرط از آزمون «کیسر مایر الکین» (KMO) استفاده می‌شود، اگر نمره این آزمون بالاتر از ۶۰/۰ باشد، شرط اجرای تحلیل برقرار است. از سوی دیگر همبستگی بین آیتم‌ها از میزان مشخصی کم‌تر نباشد تا مشکل «ماتریس اتحاد» شکل نگیرد. این شرط با استفاده از آزمون «کرویت بارتلت»

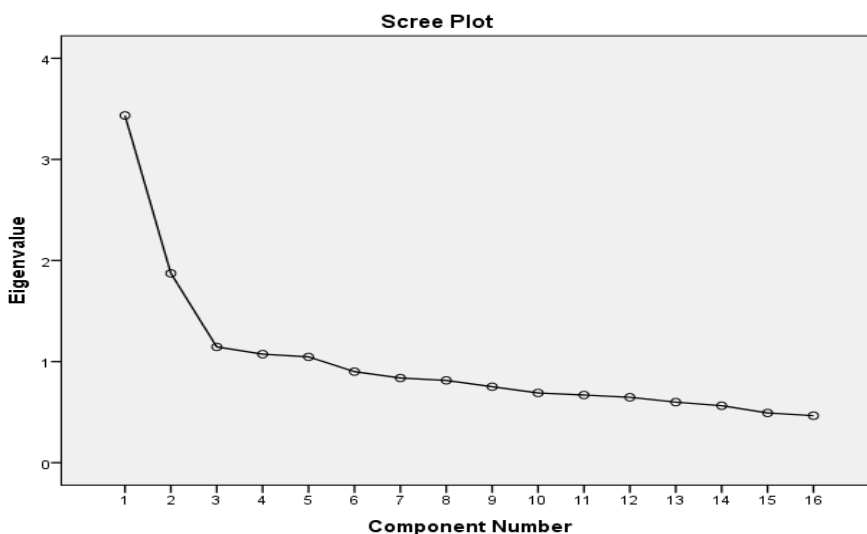
سنجیده می‌شود. در جدول ذیل نتیجه اجرای این دو آزمون مشخص شده است:

جدول ۳: آزمون کیسرمایرالکین (KMO) و آزمون کرویت بارتلت

۷۹/۰	آزمون کفایت نمونه‌برداری کیسرمایرالکین (KMO)	
۱۴/۹۲۶	مجذور کای	آزمون کرویت بارتلت
۱۲۰	درجه آزادی	
۰۰۰۱/۰	سطح معناداری	

همان‌گونه که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، نمره KMO به میزان ۷۹/۰ به دست آمده است که کاملاً در حد قابل قبول است، پس می‌توان از آزمون تحلیل واریانس استفاده کرد؛ همچنین آزمون کرویت بارتلت معنادار است، پس مشکل «ماتریس اتحاد» به وجود نمی‌آید و داده‌ها برای تحلیل عامل تناسب دارد.

در روش تحلیل عاملی معیاری برای قابل قبول بودن تعداد عامل‌ها نمودار سنگ‌ریزه است. یافته‌های این تحلیل نشان می‌دهد که داده‌ها می‌تواند روی چهار عامل جمع شوند.

نمودار سنگریزه نشان می‌دهد که چهار عامل ارزش ویژه قابل قبول (بالتر از ۱) دارد و این بدان معناست که چهار عامل هنجارمندی دینی، خود شیفته‌گری در روابط اجتماعی، ارتباط جویی دین‌محور و مرزبایی اخلاق‌مدار، می‌تواند واریانس قابل قبولی از سازه کنش‌های اجتماعی اسلامی را تبیین کند.

مشخصات مربوط به هر عامل از قبیل ارزش ویژه، درصد واریانس، آلفای کرونباخ و تعداد گویه‌های هر عامل در جدول ذیل ارائه شده است:

جدول ۴: ارزش ویژه، مقدار واریانس، آلفای کرونباخ و تعداد گویه‌های هر عامل

عامل	ارزش ویژه	درصد واریانس	واریانس تراکمی	آلفای کرونباخ	تعداد گویه
۱	۴۳/۳	۴۶/۲۱	۴۶/۲۱	۶۶/۰	۶
۲	۸۷/۱	۷۰/۱۱	۱۷/۳۳	۵۷/۰	۴
۳	۱۴/۱	۱۵/۷	۳۲/۴۰	۶۴/۰	۳
۴	۰۷/۱	۷۰/۶	۰۳/۴۷	۵۴/۰	۳

جدول بالا نشان می‌دهد که هر چهار عامل ارزش ویژه بالاتر از ۱ دارد. مجموع چهار عامل ۴۷ درصد از واریانس سازه کنش‌های اجتماعی اسلامی را تبیین می‌کند. آلفای کرونباخ عامل‌های بین ۵۴/۰ تا ۶۶/۰ قرار دارد.

نتایج تحلیل واریانس با استفاده از تحلیل مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس در جدول ذیل منعکس شده است.

جدول ۵: تحلیل عامل گویه‌های کنش اجتماعی اسلامی

عامل	عامل	عامل	عامل	گویه‌ها بر اساس شماره‌های پرسش‌نامه
اول	دوم	سوم	چهارم	
۶۴/۰				۲۱. معتقدم بخشی از درآمد را باید صرف مستمندان کرد.
۵۹/۰				۲۸. مایل نیستم با کسی که دشمن من است، رفتار انسانی داشته باشم.

عامل چهارم	عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	گویه‌ها بر اساس شماره‌های پرسش‌نامه
			۵۸/۰	۱۰. بیشتر وقت‌ها به وفاداری دیگران (نزدیکان و دوستانم) شک می‌کنم و به آنها سوء ظن پیدا می‌کنم.
			۵۴/۰	۲۳. وقتی به کسی کمک می‌کنم، برایم مهم است که آن را همواره در نظر داشته باشد.
			۵۱/۰	۸. تلاش می‌کنم پشت سر دیگران (غیبت) بدی آنها را افشا نکنم.
			۴۸/۰	۵۶. همواره قول و تعهداتی می‌دهم که نمی‌توانم به آنها عمل کنم.
		۶۹/۰		۲۲. نگرانم که وقتی کسی از من تعریف و تمجید می‌کند، در ادامه نظرش عوض شود.
		۶۴/۰		۴۸. ساکت ماندن در جمع من را غمگین می‌کند.
		۵۶/۰		۲۵. از کسانی که در جمع همواره صدای خنده‌شان بلند است، خوشم می‌آید.
		۵۲/۰		۵۷. بالأخره روزی از کسانی که بر من ستم کرده‌اند، انتقام خواهم گرفت.
	۷۷/۰			۳۲. دوستان من باید هم دین من باشند.
	۷۴/۰			۳۴. حاضر نیستم در امور زندگی ام با کسی که به خداوند معتقد نیست، مراوده و مشورت داشته باشم.
	۷۱/۰			۳۱. مهم نیست کسانی که با من رفت و آمد دارند، چه اعتقاداتی دارند.
	۷۵/۰			۵۸. از کسانی که کلام زشت بر زبان جاری می‌کنند (فحش، دشنام) متنفرم.
	۴۹/۰			۴۴. فکر می‌کنم بیشتر افراد به رفتار مذهبی تظاهر می‌کنند (بین عمل و رفتار آنها فاصله است).
	۳۵/۰			۱۲. دیگران معتقدند که من تند و غیر ملاطفت‌آمیز حرف می‌زنم.

همان‌گونه که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود، کنش‌های اجتماعی اسلامی در چهار عامل (مؤلفه) هنجارمندی دینی، خود شیفته‌گری در روابط اجتماعی، ارتباط‌جویی دین‌محور و مرزبایی اخلاق‌مدار به صورت مجزا قرار می‌گیرد، گویه‌های هر کدام از عامل‌ها دارای بارهای عاملی مناسب هستند. گویه‌های عامل اول بین ۴۸/۰ تا ۶۴/۰ قرار دارد و بارهای عاملی دوم بین ۵۲/۰ تا ۶۹/۰، بارهای عاملی سوم بین ۷۱/۰ تا ۷۷/۰ و گویه‌های عامل سوم دارای بارهای عاملی بین ۳۵/۰ تا ۷۵/۰ قرار دارد.

از میان سه سبک هویت یعنی هویت اطلاعاتی، هویت هنجاری و هویت اجتنابی کدام یک با کنش‌های اجتماعی اسلامی رابطه محکم‌تر دارد برای پاسخ به این پرسش کنش‌های اجتماعی دینی بین این سه گروه از طریق آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه (ANOVA) مقایسه شد. از شرایط و مفروضه‌های اجرای آزمون تحلیل واریانس نرمال بودن داده‌ها در سه گروه است. برای ارزیابی مفروضه نرمال بودن و همگنی واریانس از آزمون کولموگروف - اسمی‌رنوف و آماره لوین استفاده شد که نتایج آن در جدول ذیل ارائه شده است:

جدول ۶: ارزیابی نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمی‌رنوف

متغیر	کنش‌های اجتماعی				
	جهت‌گیری	جهت‌گیری	جهت‌گیری	جهت‌گیری	تعهد هویت
پارامترهای نرمال بودن	تعداد	۳۸۸	۳۸۸	۳۸۸	۳۸۸
	میانگین	۸۸/۳۲	۹۹/۴۰	۵۳/۳۴	۱۴/۲۷
	انحراف معیار	۷۹/۵	۴۱/۵	۱۴/۴	۲۶/۶
تفاوت‌ها	مطلق	۰۴۵/۰	۰۴۸/۰	۰۵۶/۰	۰۵۱/۰
	مثبت	۰۴۲/۰	۰۳۸/۰	۰۵۴/۰	۰۵۱/۰
	منفی	-۰۴۵/۰	-۰۴۸/۰	-۰۵۶/۰	-۰۳۱/۰
نمره آزمون					
معناداری					
معناداری موتنوکارلو					

همان گونه که در جدول (۶) مشاهده می‌شود، آزمون کولموگروف - اسمی رنوف نشان می‌دهد که داده‌ها در هر کدام از گروه‌های هویت از توزیع نرمال پیروی می‌کنند؛ بنابراین مفروضه و شرط تحلیل واریانس برقرار است و می‌توان از تحلیل واریانس استفاده کرد. نتایج آزمون تحلیل واریانس در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول ۷: مقایسه سبک‌های هویت از نظر کنش‌های اجتماعی دینی

معناداری	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	نوع واریانس
۰۰۰/۰	۷۰/۳۰	۵۱/۸۹۲	۲	۰۲/۱۷۸۵	بین گروهی
		۰۷/۲۹	۳۸۵	۷۲/۱۱۱۹۲	درون گروهی
			۳۸۷	۷۵/۱۲۹۷۷	کل

جدول بالا نشان می‌دهد که بین سه نوع سبک هویت از نظر کنش‌های اجتماعی دینی تفاوت معنادار وجود دارد؛ یعنی افرادی که دارای یکی از سبک‌های هویت هستند، از نظر کنش اجتماعی دینی با هم فرق دارند؛ به این معنا که نوع هویت‌یابی فرد روی کنش اجتماعی او اثر معنادار دارد.

برای اینکه مشخص شود کدام سبک هویت با سبک‌های دیگر تفاوت معنادار دارد، از آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده شد که نتایج آن در جدول ذیل منعکس شده است:

جدول ۸: آزمون تعقیبی بونفرونی برای مقایسه سبک‌های هویت

سطح معناداری	خطای استاندارد	تفاوت میانگین	میانگین	سبک هویت	سبک هویت
۱۰/۰	۷۰/۰	-۴۹/۱	۲۲/۳۵	هنجاری	اطلاعاتی
۰۰۰۱/۰	۶۷/۰	۴۳/۳*	۲۹/۳۰	اجتنابی	
۱۰/۰	۷۰/۰	۴۹/۱	۷۲/۳۳	اطلاعاتی	هنجاری
۰۰۰۱/۰	۶۵/۰	۹۲/۴*	۲۹/۳۰	اجتنابی	
۰۰۰۱/۰	۶۷/۰	-۴۳/۳*	۷۲/۳۳	اطلاعاتی	اجتنابی
۰۰۰۱/۰	۶۵/۰	-۹۲/۴*	۲۲/۳۵	هنجاری	
* نشانگر تفاوت معنادار بین گروه‌ها است.			۸۸/۳۲		کل

در جدول ۸، کنش‌های اجتماعی اسلامی که فقط در راستای دامنه سبک‌های سه‌گانه هویت تنظیم شده‌اند، مورد مقایسه قرار می‌گیرد؛ از این رو در صدد مقایسه تمام کنش‌های اجتماعی اسلامی جامعه آماری مورد نظر نخواهیم بود. تفاوت بین سبک‌های هویت از نظر کنش اجتماعی دینی در جدول بالا منعکس شده است. افرادی که سبک هویت اطلاعاتی دارند با کسانی که سبک هویت هنجاری دارند، از لحاظ کنش اجتماعی تفاوت ندارند. اما کسانی که سبک هویت اجتنابی دارند، هم با گروه اطلاعاتی و هم با گروه هنجاری تفاوت معناداری دارند. گروه دارای سبک هویت هنجاری از نظر کنش اجتماعی بالاتر از اطلاعاتی است و سبک هویت اطلاعاتی بالاتر از اجتنابی است؛ بنابراین افرادی که سبک هویت اجتنابی دارند، از نظر کنش اجتماعی اسلامی، پایین‌تر از همه قرار دارند.

۴. تحلیل و نتیجه‌گیری

از تحلیل مؤلفه‌های کنش اجتماعی اسلامی که اسلامیت آن از بررسی آیات و روایات در قرابت معنایی با بخش‌هایی از سبک هویت به دست آمد، می‌توان به اهداف و یافته‌های جدیدی در این پژوهش نایل شد.

اولاً کنش اجتماعی اسلامی را می‌توان با توجه به نتایج پژوهش، در چهار مؤلفه اصلی دسته‌بندی کرد، البته باید توجه داشت که برای استخراج همه مؤلفه‌های کنش اجتماعی، لازم است به نصوص اسلامی مراجعه کرد. اما در بین پرسش‌شوندگان این چهار مؤلفه شناسایی گردید: (۱) هنجارمندی دینی؛ (۲) خود شیفته‌گری در روابط اجتماعی؛ (۳) ارتباط جویی دین‌محور؛ (۴) مرز‌یابی اخلاق‌مدار.

ثانیاً، بین سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری درباره کنش‌های اجتماعی اسلامی در این پژوهش تفاوت معنادار وجود ندارد، اما هر کدام از آنها با سبک هویت اجتنابی تفاوت معناداری خواهند داشت؛ یعنی افرادی که دارای سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری هستند، تعهد زیادتری به کنش‌های اجتماعی اسلامی دارند، اما افرادی که از سبک هویت اجتنابی پیروی می‌کنند، تعهد کمتری به کنش‌های اجتماعی اسلامی از خود نشان می‌دهند.

افزون بر این در تحلیل یافته‌های این پژوهش، می‌توان گفت: کنش اجتماعی اسلامی یک سازه مرکب است که از مؤلفه‌های متعدد تشکیل شده است؛ بدین معنا که تعدادی از کنش‌ها را می‌توان تحت یک مؤلفه واحد قرار داد؛ برای مثال برخورد احترام‌آمیز، کمک مالی، خوش‌بینی و دوری از سوء ظن در مورد رفتار دیگران، فاش‌نکردن اسرار و بدی‌ها، وفای به عهد و دوری از تملق و عدم انتظار سپاسگزاری، از کنش‌هایی است که می‌تواند در یک مؤلفه قرار گیرد و از آن می‌توان به «هنجار محوری دینی» تعبیر کرد؛ همچنین به گریز از تندخویی، سکوت مقطعی در جمع، علاقه به افراد با نشاط و اجتناب از انتقام‌جویی، می‌تواند از مجموعه کنش‌هایی به حساب آید که تحت یک مؤلفه با عنوان «خودشیفته‌گریزی در روابط اجتماعی» قرار گیرد؛ به همین ترتیب کنش‌های انتخاب دوست هم‌کیش، مشورت با فرد دیندار و داشتن رفتار عقلایی انسانی، از کنش‌های اجتماعی اسلامی هستند که می‌توان آن را در یک مؤلفه با عنوان «ارتباط‌جویی دین‌محور» جای داد؛ همچنین تنفر از افرادی که فحاشی کرده و سخنان زشت می‌گویند، بی‌زاری از کسانی که تظاهر می‌کنند و دوری از دروغ، کنش‌های اجتماعی اسلامی هستند که تحت عنوان «مرزیابی اخلاق مدار» قرار می‌گیرند.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که افرادی که دارای سبک‌های اطلاعاتی و هنجاری هستند، کنش‌های اجتماعی اسلامی را بیشتر رعایت می‌کنند. اما کسانی که سبک هویت‌اجتنابی دارند، درجات پایینی از کنش‌های اجتماعی اسلامی را از خود بروز می‌دهند. این یافته گویای این است که هویت اطلاعاتی و هنجاری بر پایه تفکر و اندیشیدن شکل می‌گیرد و کنش‌های اجتماعی اسلامی نیز مبتنی بر تفکر و اندیشه معرفی می‌شود؛ از این روی کسانی که هویت اطلاعاتی دارند، به این معناست که در باره این کنش‌ها تأمل کرده‌اند و کارآمدی آنها را دریافته‌اند، به همین دلیل در کنش‌های اجتماعی، آن را رعایت می‌کنند و همچنین کسانی که هویت هنجاری دارند، چون در جامعه اسلامی تربیت شده‌اند به هنجارهای اجتماعی اسلامی پای‌بند می‌باشند و ارزش‌های خود و هویت خویش را بر پایه آن شکل داده‌اند؛ به همین دلیل کنش‌های اجتماعی اسلامی را بیشتر رعایت می‌کنند. اما کسانی که هویت‌اجتنابی دارند، از جامعه

و دیگران گریزان و اجتناب می‌کنند، در مورد هنجارها و کنش‌ها بی‌تفاوت هستند. از این‌روی متولیان اجتماعی و فرهنگی، برای ایجاد وحدت و همبستگی بیشتر بین اقشار اجتماعی، لازم است متناسب با سبک‌های گوناگون هویتی، به تعامل با کنشگران پرداخته و از جاذبه حداکثری اسلامی استفاده نمایند.

از آنجایی که هویت، یک مفهومی از جنس «خود» است. یعنی از ارزش‌ها، باورها و اهدافی که فرد به آنها پایبند است، تشکیل شده است و کارکرد آن ایجاد تعادل میان خود و دیگران است؛ بنابراین هویت می‌تواند در کنش اجتماعی اسلامی فرد و هرگونه فعالیتی که بر اساس گرایش‌های فکری و اهداف او است، تأثیرگذار باشد و حتی عمل، تفکر و احساس، خارج از فرد را تغییر دهد و ارزش‌ها و هنجارهای دیگران را بر او تحمیل کند. ما خود را از چشم دیگران و از طرفی که دیگران درباره ما واکنش نشان می‌دهند، می‌شناسیم. بازخوردهایی که ما از مردم درباره خودمان می‌گیریم، می‌فهماند که چه کسی هستیم و به هویت خود پی می‌بریم. این همان دیدگاهی است که در نظریه خود آیین‌سان وجود دارد. افزون بر این دیدگاه‌های مبتنی بر روان‌شناسی اجتماعی در هم‌نوایی نیز نشان می‌دهد که اگر فرد به این نتیجه برسد که نظر جمع درست است، به هم‌نوایی اطلاعاتی، خواهد رسید.

افزون بر این افرادی که از هویت اطلاعاتی برخوردارند، در کنش اجتماعی اسلامی و درهدایت آنان در مسائل زندگی، از عملکرد شناختی خوبی برخوردارند و وابستگی کمتری به عقاید دیگران برای تصمیم‌گیری‌ها خواهند داشت. بر اضطراب‌ها غلبه می‌کنند و در مقابله با دیگران با گشودگی برخورد می‌کنند و در روابط اجتماعی با مردم، از احترام و احساس عاطفی بیشتر برخوردار می‌شوند، از فحاشی گریزان بوده و حس بخشش، ایثار، نوع دوستی و خوش بینی در آنان شکوفا می‌گردد. معمولاً از کارهای ضد ارزشی گریزان می‌باشند و دارای عزت نفس و امیدواری بالاتری هستند. در فعالیت‌های اجتماعی، رضایت خداوند مورد نظر آنان است. حس تعهد و خودکنترلی بیشتری خواهند داشت و از روابط اجتماعی پایدارتری درباره دیگران برخوردارند.

کنش‌های اجتماعی مبتنی بر اسلام سبب می‌شود که فرد به سمت هم‌نوایی با رفتارهای اسلامی مسلط در جامعه سوق داده شود. اما افراد با هویت اجتنابی، فقط با افراد مهم در زندگی اجتماعی‌شان، هم‌نوایی می‌کنند، این افراد در زندگی هدف مشخصی ندارند، در مقابل تهدیدات، دست به تحریف شناختی می‌زنند و تلاش در حفظ موجودیت قلبی خود دارند. از پایین‌ترین و سطحی‌ترین روش هویت‌یابی برخوردارند. این افراد تعهدات ضعیفی دارند، مسئولیت‌پذیر نبوده، از مواجهه و کنار آمدن با تعارضات و تصمیمات شخصی اظهار بی‌میلی می‌کنند و رفتارشان بر اساس موقعیت افراد جهت می‌یابد و دارای روحیه فرصت‌طلبی می‌باشند. از راهبردهای ناکارآمد شناختی و تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند. دارای جهت‌گیری سردرگم بوده و از عزت نفس و خودآگاهی پایینی برخوردارند و به طور معمول، مشکلات سوء مصرف مواد و الکل، دارند و در مواقعی دچار غم و افسردگی می‌شوند. برای تعامل با این گروه که به تعبیر دیگر دارای هویت اختلالی هستند، لازم است شیوه‌هایی، به کار گرفته شود که آنان را به سمت هم‌نوایی بیشتر سوق دهد. دست‌یابی به این شیوه‌ها به‌ویژه از منظر اسلامی بسیار مهم است که در پژوهش‌های دیگر باید به آن پرداخته شود.

در پایان به این نکته اشاره می‌شود که در آموزه‌های دینی درباره کنش‌های اجتماعی اسلامی که یک فرد مسلمان، در مواجهه با هویت‌های گوناگون باید انجام دهد تأکید شده است. نمی‌توان به صرف مخالفت با یک ارزش اجتماعی در جامعه، به طرد افراد پرداخت. خدای سبحان می‌فرماید «و کسانی را که صبح و شام خدا را می‌خوانند، و جز ذات پاک او نظری ندارند، از خود دور مکن! نه چیزی از حساب آنها برتوست و نه چیزی از حساب تو بر آنها! اگر آنها را طرد کنی، از ستمگران خواهی بود!» (انعام، ۵۲).

فهرست منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

۱. اسپیلکا، برنارد؛ دلیو هود، رالف؛ گرساچ، ریچارد و هونسیرگر، بروس. (۱۳۹۰). روانشناسی دین: بر اساس رویکرد تجربی (مترجم: محمد دهقانی). تهران: نشر رشد.
۲. استونز، راب. (۱۳۸۳). متفکران بزرگ جامعه‌شناسی (مترجم: مهرداد میردامادی). تهران: نشر مرکز.
۳. امیدیان، مرتضی. (۱۳۸۸). هویت از دیدگاه روانشناسی. یزد: انتشارات دانشگاه یزد.
۴. بخشایش، علیرضا؛ رضایی مقدم، مریم. (۱۳۹۰). رابطه دین‌داری و خودشناسی با شکل‌گیری هویت. مجله معرفت، (۱۶۳)، صص ۱۱۷-۱۳۲.
۵. برک، لورا. (۱۳۹۳). روان‌شناسی رشد (از نوجوانی تا پایان زندگی) (مترجم: یحیی سید محمدی). تهران: نشر ارسباران.
۶. جان‌بزرگی، مسعود. (۱۳۸۸). ساخت و اعتباریابی آزمون پایبندی مذهبی بر اساس گزاره‌های قرآن و نهج البلاغه. مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۳(۵)، صص ۷۹-۱۰۵.
۷. کریمیان، نادر؛ حیدری، حسین و سالاری، سمانه. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین ترس از صمیمیت و سبک‌های هویتی با تعهد زناشویی افراد متأهل. خانواده پژوهی، ۱۱(۴۱)، صص ۷۳-۸۶.
۸. دانشورپور، زهره؛ تاجیک اسماعیلی، عزیزالله؛ شهرآرای، مهرناز و فرزاد، ولی‌الله. (۱۳۸۶). تفاوت‌های جنسی در صمیمیت اجتماعی: سبک‌های هویت. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، (۵۱)، صص ۳۹۳-۴۰۴.
۹. دورکیم، امیل. (۱۳۷۳). قواعد و روش جامعه‌شناسی (مترجم: علی محمد کاردان). تهران: مرکز انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.

۱۰. راشدی، لطیف. (۱۳۸۹). غرر الحکم و درر الکلم (مترجم: سعید راشدی). بی جا: انتشارات پیام علمدار.
۱۱. ریتزر، جورج. (۱۳۸۱). نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر (مترجم: محسن ثلاثی). تهران: نشر علمی
۱۲. شگری، امید؛ تاجیک اسماعیلی، عزیزالله؛ دانشورپور، زهره؛ غنایی، زیبا و دستجردی، رضا. (۱۳۸۶). تفاوت‌های فردی در سبک‌های هویت و بهزیستی روان‌شناختی: نقش تعهد هویت. تازه‌های علوم شناختی، (۳۴)، صص ۳۳-۴۶.
۱۳. شهرآرای، مهرناز. (۱۳۸۴). روان‌شناسی رشد نوجوان: دیدگاهی تحولی. تهران: نشر علم.
۱۴. غضنفری، احمد. (۱۳۸۳). اعتباریابی و هنجاریابی پرسش‌نامه سبک هویت (ISI-6G). مطالعات تربیتی و روان‌شناسی، (۱۷)، صص ۸۱-۹۶.
۱۵. کلینی، محمد بن یعقوب. (۱۴۰۱ق). الکافی (محقق: علی اکبر غفاری، ج ۲). بیروت: دارصعب و دارالتعارف.
۱۶. مجلسی، محمدباقر. (۱۴۰۳ق). بحارالانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار (ج ۷۵ و ۷۸). بیروت: داراحیاء التراث العربی.
۱۷. محسن زاده، فرشاد؛ شهرآرای، مهرناز و گودرزی، محمود. (۱۳۸۸). بررسی ارتباط تمایز یافتگی خود با سبک‌های هویت. پژوهش‌های مشاوره، (۳۲)، صص ۷۶-۱۰۵.
۱۸. معارف، منا؛ خلیلی، شیوا، حجازی، الهه و غلامعلی لواسانی، مسعود. (۱۳۹۳). رابطه سبک‌های هویت و نقش‌های جنسیتی زوجین با رضایت‌مندی زناشویی. روان‌شناسی، ۱۸(۴)، صص ۳۶۵-۳۸۰.
۱۹. وبر، ماکس. (۱۳۸۵). مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی (مترجم: احمد صدارتی، چاپ هفتم). تهران: نشر مرکز.
۲۰. هاشمی، زهرا؛ جوکار، بهرام. (۱۳۸۹). بررسی رابطه جهت‌گیری‌های مذهبی اسلامی با ابعاد هویت. مجله دانشور رفتار، ۱۷(۴۰)، صص ۵۹-۷۴.
۲۱. همیلتون، پیتر. (۱۳۷۹). تالکوت پارسونز (مترجم: احمد تدین). تهران: نشر هرمس.

22. Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3(2), pp. 131-142.
23. Berzonsky, Michael, D. & Kuk, L. S. (2000). Identity status, identity processing and transition to university, *Journal of adolescent research*, 15(1), pp. 81-98.
24. Berzonsky, Michael, D. & Kuk, L.S. (2005). *Identity style psychological Maturity, and academic performance*, Personality and Individual Differences. 39.
25. Berzonsky, Michael, D. (1990). *Self-construction over the life-span: A process perspective on identity formation*. In G. J. Neimeyer, (Eds), *Advances in Personal Construct Psychology*, I, Greenwich, CT: JAL.
26. Berzonsky, Michael, D. (2002). *Identity processing styles, self-construction, and personal epistemic assumptions: A social-cognitive perspective*. Paper presented in the workshop “Social Cognition in Adolescence: Its Developmental Significance”, Groningen, the Netherlands.
27. Berzonsky, Michael, D. (2004). Identity style, parental authority and identity commitment. *Journal of Youth and Adolescence*, 33(3), pp. 213-220.
28. Berzonsky, Michael, D. (2011). *A social-cognitive perspective on identity construction*. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds), *Handbook of identity theory and research*. New York: Springer
29. Berzonsky, Michael. D. (1994). Self-identity: The relationship between process and content. *Journal of Research in Personality*, 28, pp. 453-460.
30. Kendall, D, E. (2000). *Sociology in Our Time*. U.S.A.: Eve Howaed
31. Kroger, J. (1996). Identity, regression and development. *Journal of Adolescence*, 19(3), pp. 203-222.
32. Marcia, James, E. (1980). *Identity in adolescence*. In J. Adelson, (Ed.), *Handbook of adolescent psychology*, New York: Wiley.
33. Nurmi, J. E.; Berzonsky, M. D.; Tammi, K.; & Kinney, A. (1997). Identity processing orientation, cognitive and behavioral strategies and well-being. *International Journal of Development*, 21(3), pp. 555-570.

34. Vignoles, V. L Schwartz, S. J and Luyckx, K (2011). *Introduction: Toward an Integrative View of Identity*, In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research*, New York: Springer.
35. Vleioras, Georgios; & Bosma, Harke A. (2005). Are identity styles important for psychological well-being? Article in *Journal of Adolescence* 28(3), pp. 397-409.
36. Waltz CF, Bausell RB. (1981). *Nursing research: design statistics and computer analysis*. Philadelphia: F.A. Davis Co.

References

*Holy Quran

*Nahj al-Balagha

1. al-Kulayni. (1401 AH). *al-Kafi* (A. A. Qafari, Ed., Vol. 2). Beirut: Dar sa'ab and Dar al-Ta'aref. [In Arabic]
2. Allamah Majlesi. (1403 AH). *Bihar al-Anwar* (Vols. 75 & 78). Beirut: Dar al-Ihya al-Turath al-Arabi. [In Arabic]
3. Bakhshayesh, A., & Rezaei Moghadam, M. (1390 AP). The relationship between religiosity and self-knowledge with identity formation. *Ma'arefat*, (163), pp. 117-132. [In Persian]
4. Berek, L. (1393 AP). *Growth psychology* (From adolescence to the end of life) (Y. Seyedmohamadi, Trans.). Tehran: Arsabaran. [In Persian]
5. Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3(2), pp. 131-142.
6. Berzonsky, M. D., & Kuk, L. S. (2005). Identity style, psychosocial maturity, and academic performance. *Personality and individual differences*, 39(1), pp. 235-247.
7. Berzonsky, Michael, D. & Kuk, L. S. (2000). Identity status, identity processing and transition to university. *Journal of adolescent research*, 15(1), pp. 81-98.
8. Berzonsky, Michael, D. (1990). Self-construction over the life-span: A process perspective on identity formation. In G. J. Neimeyer, (Eds), *Advances in Personal Construct Psychology*, I, Greenwich, CT: JAL.
9. Berzonsky, Michael, D. (2002). Identity processing styles, self-construction, and personal epistemic assumptions: A social-cognitive perspective. Paper presented in the workshop "Social Cognition in Adolescence: Its Developmental Significance", Groningen, the Netherlands.
10. Berzonsky, Michael, D. (2004). Identity style, parental authority and identity commitment. *Journal of Youth and Adolescence*, 33(3), pp. 213-220.

11. Berzonsky, Michael, D. (2011). A social-cognitive perspective on identity construction. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds), *Handbook of identity theory and research*. New York: Springer
12. Berzonsky, Michael. D. (1994). Self-identity: The relationship between process and content. *Journal of Research in Personality*, (28), pp. 453-460.
13. Daneshvarpour, Z., Tajik esmaeili, A., Shahraray, M., & Farzad, V. (1386 AP). Gender differences in social intimacy: Identity styles. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, (51), pp. 393-404. [In Persian]
14. Dourkim, E. (1373 AP). *Rules and methods of sociology* (A. M. Kardan, Trans.). Tehran: University of Tehran. [In Persian]
15. Hamilton, P. (1379 AP). *Talcott Parsons* (A. Tadayon, Trans.). Tehran: Hermes. [In Persian]
16. Hashemi, Z., & Jokar, B. (1398 AP). Investigating the relationship between Islamic religious orientations and identity dimensions. *Clinical Psychology and Personality*, 17(40), pp. 59-74. [In Persian]
17. Janbozorgi, M. (1388 AP). Construction and Validation of Religious Adherence Test based on Quranic Propositions and Nahj al-Balagha. *Islamic studies and psychology*, 3(5), pp. 79-105. [In Persian]
18. Karimiyan, N., Heydari, H., & Salari, S. (1394 AP). Investigating the relationship between fear of intimacy and identity styles with marital commitment of married people. *Family research*, 11(41), pp. 73-86. [In Persian]
19. Kendall, D, E. (2000). *Sociology in Our Time*. U.S.A.: Eve Howaed
20. Kroger, J. (1996). Identity, regression and development. *Journal of Adolescence*, 19(3), pp. 203-222.
21. Ma'aref, M., Khalili, Sh., Hejazi, E., & Qolamali Lavasani, M. (1393 AP). The relationship between identity styles and gender roles of couples with marital satisfaction. *Psychology*, 18(4), pp. 365-380. [In Persian]
22. Marcia, James, E. (1980). Identity in adolescence. In J. Adelson, (Ed.), *Handbook of adolescent psychology*. New York: Wiley.

23. Mohsenzadeh, F., Shahraray, M., & Goodarzi, M. (1388 AP). Investigating the relationship between self-differentiation and identity styles. *Consulting research*, (32), pp. 76-105. [In Persian]
24. Nurmi, J. E.; Berzonsky, M. D.; Tammi, K.; & Kinney, A. (1997). Identity processing orientation, cognitive and behavioral strategies and well-being. *International Journal of Development*, (21), pp. 555-570.
25. Omidian, M. (1388 AP). *Identity from the point of view of psychology*. Yazd: Yazd university. [In Persian]
26. Qazanfari, A. (1383 AP). Validation and standardization of identity style questionnaire (ISI-6G). *Orbital and psychology studies*, (17), pp. 81-96. [In Persian]
27. Rashedi, L. (1389 AP). *Ghurar al-Hikam wa Durar al-Kalim* (S. Rashedi, Trans.). n.p: Payam Alamdar. [In Persian]
28. Ritzer, J. (1381 AP). *Sociological theories in the contemporary era* (M. Solasi, Trans.). Tehran: Elmi. [In Persian]
29. Shahraray, M. (1384 AP). *Psychology of adolescent development: A revolutionary perspective*. Tehran: Elm. [In Persian]
30. Shokri, O., Tajik Esmaeili, A., Daneshvaepour, Z., Ghanaei, Z., & Dastjerdi, R. (1386 AP). Individual differences in identity styles and psychological well-being: The role of identity commitment. *Cognitive science news*, (34), pp. 33-46. [In Persian]
31. Spaika, B., Hood, Jr., R., Hunsberger, B., & Gorsuch, R. (1390 AP). *Psychology of religion: Based on the empirical approach* (M. Dehqan, Trans.). Tehran: Roshd. [In Persian]
32. Stonz, R. (1383 AP). *Great sociological thinkers* (M. Mirdamadi, Trans.). Tehran: Markaz. [In Persian]
33. Vignoles, V. L. Schwartz, S. J.; & Luyckx, K. (2011). Introduction: Toward an Integrative View of Identity, In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research*. New York: Springer.

34. Vleioras, G., & Bosma, Harke A. (2005). Are identity styles important for psychological well-being? *Journal of Adolescence*, 28(3), pp. 397-409.
35. Waltz CF, Bausell RB. (1981). *Nursing research: design statistics and computer analysis*. Philadelphia: F.A. Davis Co.
36. Weber, M. (1385 AP). *Basic concepts of sociology* (Vol. 7, A. Sedarati, Trans.). Tehran: Markaz. [In Persian]